

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. VI. Circa Privilegia, & Bona Clericorum &
MONachorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

ximus in altero, juxta sunt hæ Exceptiones. Idem est de casibus exceptis in LXXIV. ob defectum voluntatis, qui ab homicidio eximit; ejusdem sunt conditionis casus excepti in REG. LXXV. necessitas eos excusabiles facit, maxime si jungatur permissio Ecclesiæ expressa aut tacita.

Prohibitiones REGULARUM LXXVI. ad LXXXVIII. fiunt ratione occasionis proxima agendi adversus mansuetudinem Clericis præscriptam: vetantur, ne gestent arma, sint seditiosi, cupiant vindictam.

Discordia, invidia, maledicentia, calumnia, assentatio, proditio, juramentum non necessarium, scurrilitas, verba obscæna, professio mimica, spectaculorum frequentatio, quæ interdicitur Clericis à REG. LXXIX. ad LXXXVII. prohibentur, quoque simplicibus Fidelibus. Idem est de ebriositate & Popinarum frequentatione Clericis vetita, REG. XCVII. XCVIII. Idem dicendum est de REG. XCIV. XCV. circa cupiditatem immodicam alimenterum, aut dispensationem ab alimentis crassioribus in casu necessitatis.

REG. LXXXVI. ad XCIII. Clericis peculiare sunt, eisque prohibent, venationem, comas longiores, luxuriam vestium, irregularitatem incessus, lautitiam cibi.

REG. XCVI. ex earum numero est, quæ respiciunt Monachos: hæc loquitur de abstinentiâ à carnibus, sed eos solum respicit, qui tale votum emiserunt.

REG. CI. quæ peculiaris videtur Monachis, qui rei cujuslibet possessionem privatam abdicant, quam retinent Clerici, Clericos tamen complectitur, idè quòd aliquot Canones certis temporibus & locis prohibuerint, eos propria possidere; & sic conficta sit atque obscura; quapropter fecernendum est id, quod solis Monachis convenit, scilicet nihil proprium possidere posse, etiam cum dispensatione, ab eo, quod solis Clericis convenit: nempe, hodie, nulli sunt, qui excludantur à jure possidendi bona sibi propria: olim verò extiterunt Clerici, qui facultatem hanc non habuerunt, nisi viverent ex suo Patrimonio, repudiatis Ecclesiasticis Bonis. Itaque Autor ex quibusdam casibus singularibus Regulam conficit, indeque sumit occasionem complectendi Clericos & Monachos sub Regulâ respiciente abdicationem proprietatis, quæ generalis est quoad Monachos, eorumque statui substantialis, valde autem particularis, quoad Clericos, & eorum professioni accidentalis, aut aliena.

Regule sequentes, circa Monachos, nihil continent, quod observationes postulet. Quoad Exceptionem generalem, quæ clauditur hoc Caput, Autor supponit se probavisse, Clericos aut Monachos, qui non observant id, quod in Regulis præcedentibus præcipitur, depositione dignos esse: ex magnâ autem Canonum laudatorum copiâ, paucissimi sunt, qui illam pœnam ferant: præterea, multa sunt ex illis Officiis haud ita gravia, ut mereantur ii, qui ea negligunt, aut non persolvunt, pœnam depositionis gravissimam luere. Id patet ex summâ mox exhibitâ plurium Regularum, pleniusque percipitur ex lectione omnium. Adde, quòd delicta Monachorum non Clericorum, qui frequentissimi erant in sæculis, à quibus desumpti sunt Canones laudati in Regulis, non puniuntur per depositionem, quæ solis Clericis convenit. Nostrarum observationum veritas circa casus, in quibus incurritur depositionis pœna, faciliè innotescet ex Collectione, quam dedimus in Tractatu de DEPOSITIONE, Gallicanis Usibus circa Censuras inserto.

Hæc suppositione velut constante, Autor Exceptionem generalem affert, rigorem hunc non habere locum, cum Reus pœnitentiam peregit. Huic Exceptioni subjiciuntur sex Replicationes, veluti totidem Exceptiones. 1. Si Pœnitentia ficta sit. 2. Si agatur de Crimine publico. 3. Aut Hæreseos. 4. Aut Homicidii. 5. Si Pœnitens ad Ordines Superiores ascendere velit. 6. Si relapsus sit; verum hic casus rejicitur. Hæc omnia desumpta sunt ex DIST. L.

OBSERVATIONES in CAP. VI. circa PRIVILEGIA, & Bona CLERICORUM & MONACHORUM.

Argumentum vastum est: tria quippè sunt Privilegia valde parentia, nempe, Fori, Canonis, & Bonorum: nihilominus sub REGULIS XXI. continetur, quarum pleraque sunt breves; itaque non nisi imperfectè illud tractari potuit. Plures etiam ex his Regulis Textus solum indicant ad argumentum suum pertinentes: tales sunt Quatuor priores de Privilegio Bonorum loquentes, aut de Privilegio Canonis, circa quas in Corpore Juris occurrit amplissimus Canonum numerus; quod patet ex Tractatu nostro de Immunitatibus, imprimis verò ex Tractatu de Privilegio Canonis excuso in Gallicanis Usibus circa Censuras. Tales sunt etiam REGULÆ VII. VIII. IX. XII. XIII. XV. XXI.

Hæ Regulæ non omnes Sedem congruam obtinent; quædam ex eis, quæ pertinent ad Bona, à quibus exorsus est, reperiuntur post Privilegium Canonis, & Privilegium Fori. Eæ observantur in Notis particularibus mox adjiciendis; quæ in re novum exemplum suppetit, Methodum VIGELII magis in ejus voto, quam in ejus mente fuisse, si judicium ex Opere feratur.

Cum dignitas Clericorum sit fons, à quo manant eorum Privilegia, Autor exordiri debuisset à Regulis eam dignitatem respicientibus: talis est XV. Canones huic fini aptiores reperire potuisset. REG. I. quæ dicit, Clericos esse sal Terræ, sufficientem notionem dignitatis Clericatus non dat.

Sub REG. II. quæ agit de Immunitate Bonorum Clericalium, & Monachalium, ponitur Exceptio, quæ falsa est, quoad Monachos, qui non habent bona Patrimonialia; quoad alia Bona, remittere oportebat ad REG. XXIV. CAP. I. hujus Lib. III. quæ de illorum Bonorum Immunitate loquitur REG. III. & IV. quæ loquuntur de Privilegio Canonis, quo intelligitur Excommunicatio ipso facto, quæ incurritur ob vexationes Personis DEO per suum statum dicatis, factas, nihil docent ex iis, quæ scitu necessaria sunt, & exponenda erant. Id præstitimus per Regulæ & Exceptiones in Tractatu laudato, ubi referuntur ejus origo, natura, extensio: ii, qui illo fruuntur, aut secus; mutationes, quas passum est; quis, quomodo, & quando ab illâ Excommunicatione absolvere possit.

REG. V. & VI. quæ loquuntur de dispositione Bonorum Clericorum & Monachorum, multas continent Exceptiones, Replicationes, Duplicationes materiam obnubilantes potius, quam illustrantes. Simplicior fuisset ratio, inchoando ab observatione discriminis inter Monachos & Clericos intercedentis, dicendo, Monachos illo in statu perseverantes de nullâ re posse disponere, quia nullam habent voluntatem, nec Bona sibi propria: quòd si antè Professionem habuerint Liberos & Bona, possunt ac debent de his in illorum favorem disponere: Si Episcopi fiant, & tempore Episcopatus acquirant bona, de iis disponere possunt, quemadmodum ceteri Episcopi. Extrâ hos duos casus, successio ab intestato locum non habet, quoad illorum Bona. Ex adverso, cum Clerici voluntatis suæ dominium habeant, nec non Bona propria, testamenti factionem habent, possuntque alienare, quovis modo.

Sic absolutis, quæ pertinent ad Monachos circa has duas Regulæ, & expositâ capacitate Clericorum sub eodem respectu, horum Bona dividere oportuisset in Patrimonialia & Ecclesiastica, & dicere, ipsis, perindè ac Laicis, competere liberam dispositionem Patrimonialium: quoad alia, quædam sunt, quorum illi memram habent Administrationem, ea nempe, quorum proprietates ad Ecclesiam pertinet; & alia, de quibus disponere possunt in suos usus, & eorum, quorum servitio utuntur, & Cognatorum suorum pauperum: tales sunt fructus illis ad alimenta concessi: tales sunt etiam reliquæ ex illis fructibus congestæ, quarum etiam usum habent.

Tum ostenderetur, eos de Bonis Ecclesiasticis primi generis non posse disponere, sed, quoad Bona secundi generis, illis eam facultatem, quandiu vixerint, competere, exercendam juxta mentem Canonum, per quos usus ille conceditur; sed morientes, tenentur illa relinquere Ecclesiae, in cujus Ministerio illa acquisiverunt, reservatis tamen duntaxat iis, quae vel necessaria erunt ad remuneranda Domesticorum suorum servitia, aut juvandos Cognatos, vel eroganda Pauperibus, aut Locis. Cum inter acquisitiones à Clericis partas, dum serviunt Ecclesiae, quaedam ex illo Ministerio non proveniant, sed Bonis Patrimonialibus annumerandae sint; quale est id, quod à Propinquis suis, quatenus propinquis, accipiunt, ab amicis, quatenus amicis, aut quod emunt ex fructibus sui Patrimonii, separandae sunt haec acquisitiones à Bonis Ecclesiasticis per Clericos partis ratione Ministerii ipsorum: tales sunt res iis relictae intuitu Ecclesiae; tales sunt, ut plurimum, Donationes ab alienis factae; tales etiam sunt res destinatae ad ornamenta, ad reparationes, ad decorationem Locorum Sacrorum, ad Salutem animae Donatorum, aut aliarum Personarum, quibus Donatores refrigerium procurare cupierunt. Cum Clerici Beneficia possederunt in diversis Ecclesiis, Bona, durante Ministerio, acquisita, & ab iis defunctis relicta, dividuntur inter illos, pro rata rerum in singulis acquisitarum, quod infertur ex tempore, quo illas possederunt & ex illarum pinguedine. REG. VIII. ratio haec exponendi doctrinam ab Autore in REG. V. traditam, magis perspicua videtur, quam ea, qua ipse usus est.

Quoad REG. VI. Quod dicitur, principio Ecclesiam vulgo Clerico succedere; verum esse nequit, nisi respectu Bonorum ex ejus servitio partorum: nam caetera ad eorum Cognatos ordinario pertinent. Reliquum Regulae expositioni Quintae insertum fuit.

Quod dicitur in REG. IX. pertinet ad Quintam; nam Servus manumissus per Clericatum, immunis erat à Patronatu sui Manumissoris; itaque Bona, quae moriens intestatus relinquebat, erant Ecclesiae, sicut Bona aliorum Clericorum ingenuorum, Vid. Gonzal. in Cap. 2. de Success. ab intestat. Debuisset observare Privilegium Parochorum, qui Testamenta recipere possunt, cum duobus aut tribus Testibus, sicut Notarii.

REG. X. ad usque XVIII. respiciunt Privilegium Fori, de quo sine ordine differitur; unde nascitur obscuritas, ad quam vitandam, dividenda erant Causae, in quas istud cadere potest, in Personales, Reales, & Mixtos: Personales, in Civiles, & Criminales. Haec in Capitales Reales, in Possessorias, & Petitorias: in Principales, & Incidentes, in merè Saeculares, & merè Ecclesiasticas. Tum, circa singulas species praefatas, discutiendum erat quodnam sit Privilegium Clericorum & Monachorum, & quatenus cum Clericis conveniant. Et quidem id nos exequendum duximus in Tractatu de Judiciis.

Harum Divisionum ope occurritur ambagibus amplii numeri Exceptionum, Replic. Duplic. &c. quarum aliae admittuntur, aliae reprobantur: nonnullae dubiae sunt. Extant Exempla in REG. X. XI. XIII.

Quaedam praeterea jacienda erant Principia circa Originem Privilegii, Interpretationem ipsius, Cessionem, quorum ope solvuntur dubia emergentia. Principium I. est, Privilegiatum, qui Privilegium suum non astringit, Jure Communi ceteri non Privilegiatum; proinde, si is, qui se Clericum asserit, suam conditionem non probet, tractatur ut Laicus. II. Ejus est interpretari Privilegium, qui illud concessit; itaque, posito quod (ut constare videtur) Privilegium Fori, sit Beneficium Principis, ejus interpretatio pertinet ad Principem in dubiis occurrentibus. III. Privilegium amittitur per actiones, quae indignitatem inducunt, nec non per revocationem, aut restrictiones, seu modificationes, quas illi apponit Concedens; itaque Privilegium Fori amitti potest ob Scelera, quae inhonorant statum, ad

Tom. I.

cujus honorem datum fuit. Princeps potest etiam illi derogare, subiciendo Clericos Jurisdictioni Magistratus in multis Casibus, praesertim Saecularibus, quorum notionem habebat Judex Ecclesiasticus.

IV. In amissione Privilegii per actiones atroces, quaedam reperitur abdicatio. Itaque, licet existimare, Clericos illi renunciare posse, quemadmodum possunt illud amittere. Applicatio horum Principiorum ad Regulas laudatas facillima est.

REG. XX. quae fert, Clericos non esse Legibus obnoxios; nisi quatenus illae sunt ipsis favorabiles, perniciosissima est, Contrarium probatum fuit, quoties occasio se obtulit.

Pleraque Exceptionum generalium, quibus clauditur hoc CAP. 17. sunt in Regulis praecedentibus. Deum Autor, fatendo Privilegium hoc amitti per actiones, quae Clericatus amissionem mereantur, remittit ad ea, quae circa illas actiones dixit CAP. V. quarum, ut observatum fuit, magna est copia, quae non producit illum effectum.

OBSERVATIONES in CAP. VII. circa Beneficia quae omnia comprehenduntur hic sub verbis PRÆBENDARUM, & DIGNITATUM.

Hoc in Capite major, quam alibi, Methodi habitus fuit ratio. Dividitur in Tres Partes praecipuas, quae singulae suas quoque habent. Agitur in Prima de Acquisitione Beneficiorum: in Secunda de Amissione ipsorum: in Tertia de eorum Incremento, Diminutione, Divisione, Permutatione. Nihilominus hic sunt vitia gravia, circa aliud, quam Divisionem, versantia.

Prima Pars caeteris amplior est: in hac differitur de Causis acquisitionis, quarum aliae Remotae sunt, ut Mandata, Ordinatio; aliae Proximae, ut Collatio, sub qua Autor complectitur Provisionem, Praesentationem, Institutionem, Electionem. Idcirco Divisio hujus Partis, cujus Argumentum sub nomine Collationis enucleat, est exemplar Divisionis Secundae. Unumquodque Membrum suo Titulo distinguitur; nempe Causae Collationis; Personae, quibus conferendum est; ad quem pertineat jus conferendi; quid conferendum sit; quantum & quomodo; antecedentia Collationis; adjuncta ipsius; consecratoria; Actiones; seu Petitiones Beneficiales, cui concedantur; quis earum Judex; adjuncta; eventus; & consecutiones. Tertia brevissima est, & continetur sub unico Titulo de reliquo Jure Praebendarum. Caeterum, nulla datur definitio Beneficiorum, neque Divisio in varias species.

Per Causas Collationis, intelligit rationes, ob quas fit Collatio. Duas tantum commemorat, nempe Promotionem ad Ordines Sacros, & Mandata Apostolica, quibus praecipue inharet. Cum haec à Concilio Tridentino fuerint abrogata, satius fuisset, iis leviter perstrictis, immorari circa priorem Causam, quae semper viget. His Causis adjicere debuisset Praesentationem, quae obligat etiam ad conferendum.

Cui Beneficia conferenda sint?

Omnes Regulae circa Personas, quibus conferendum est, ad unicum generalem contrahi debuissent, in qua diceretur, Beneficia non esse conferenda Personis, quae ab iis excluduntur per Canones, & posse conferri aliis, servato Ordine, quem praestituunt, circa modum id faciendi, & qualitates, quas requirunt sive generatim, quoad omnes, sive sigillarim, quoad singulas species diversas.

Ratio Regulae est: quod Canones circa capacitatem habendi Beneficia, sunt prohibitivi; itaque, capaces ea possidendi haberi debent, quicumque non declarantur incapaces, & consequenter admittendi quotquot ab iis non excluduntur. Quae in re eadem est conditio Beneficiorum ac Ordinum, ad quos ascendere possunt omnes, qui non prohibentur illos suscipere; quod oritur ex eo quod

C c 3

Benefi-